

HRVATSKI SABOR

Klasa: 004-01/08-01/05

Urbroj: 65-08-02

Zagreb, 02. srpnja 2008.

P.Z.E. br. 136

ZASTUPNICIMA HRVATSKOGA SABORA

PREDSJEDNICIMA RADNIH TIJELA

Na temelju članaka 137. i 153. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem ***Prijedlog zakona o ravnopravnosti spolova, s Konačnim prijedlogom zakona***, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora dostavila Vlada Republike Hrvatske, aktom od 02. srpnja 2008. godine uz prijedlog da se sukladno članku 161. Poslovnika Hrvatskoga sabora predloženi Zakon donese po hitnom postupku.

Ovim zakonskim prijedlogom usklađuje se zakonodavstvo Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije, te se u prilogu dostavlja i Izjava o njegovoj usklađenosti s pravnom stečevinom Europske unije i pravnim aktima Vijeća Europe.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Jadranku Kosor, potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske i ministricu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, mr. sc. Stjepana Adanića, državnog tajnika Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Zdenka Žunića, ravnatelja u Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

PREDSJEDNIK

Luka Bebić

P.Z.E. br. 136

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: 004-01/08-02/01

Urbroj: 5030104-08-1

Zagreb, 2. srpnja 2008.

REPUBLIKA HRVATSKA
61 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primijeno: 02-07-2008		
Klasifikacijska oznaka:	Obr. jed.	
004-01/08-01/05	65	
Uredbeni broj:	Prij.	Vrij.
50-08-01	1	1

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog zakona o ravnopravnosti spolova, s Konačnim prijedlogom zakona

Na temelju članka 84. Ustava Republike Hrvatske i članaka 129., 159. i 161. Poslovnika Hrvatskoga sabora, Vlada Republike Hrvatske podnosi Prijedlog zakona o ravnopravnosti spolova, s Konačnim prijedlogom zakona za hitni postupak.

Ovim zakonskim prijedlogom usklađuje se zakonodavstvo Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije, te se u prilogu dostavlja i Izjava o njenoj usklađenosti s pravnom stečevinom Europske unije i pravnim aktima Vijeća Europe.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Jadranku Kosor, dipl. iur., potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske i ministricu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, mr. sc. Stjepana Adanića, državnog tajnika u Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Zdenka Žunića, ravnatelja u Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

PREDSJEDNIK

sc. Ivo Sanader

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

**PRIJEDLOG ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA,
S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA**

Zagreb, srpanj 2008.

PRIJEDLOG ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o ravnopravnosti spolova sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. alineje 1. Ustava Republike Hrvatske, a u vezi odredbi članka 3. i članka 14. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

1. Ocjena stanja

Republika Hrvatska je demokratska i socijalna država u kojoj su svi pred zakonom jednaki, a jedna od temeljnih vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske je ravnopravnost spolova. Uvrštenjem ravnopravnosti spolova u odredbe koje su temelj za tumačenje Ustava iskazana je politička volja najvišeg zakonodavnog tijela državne vlasti da se Republika Hrvatska svrsta među demokratske države koje svoj poredak grade uz puno priznanje i promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca, kao neizostavnog preduvjeta gospodarskog rasta, socijalne kohezije i održivog razvoja. Time je potvrđeno političko načelo da je paritetna demokracija jedina stvarna demokracija, te su postavljeni temelji daljnjoj zakonodavnoj regulativi kojom se stvara okruženje jednakih mogućnosti za oba spola i dosljednoj primjeni te regulative u praksi.

Pravni položaj žena u Republici Hrvatskoj pored Ustava reguliraju i međunarodni ugovori koje je Republika Hrvatska potpisala i ratificirala, a sukladno odredbama članka 140. Ustava Republike Hrvatske, međunarodni ugovori koji su sklopljeni, potvrđeni i objavljeni, čine dio unutarnjeg pravnog poretka i po pravnoj snazi su iznad zakona. Najznačajniji međunarodni ugovor koji predstavlja osnovni pravni okvir u području ravnopravnosti spolova jest Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena koja je usvojena na Općoj skupštini UN-a, 18. prosinca 1979., godine, a stupila je na snagu 3. rujna 1981. godine.

Republika Hrvatska postala je strankom Konvencije notifikacijom o sukcesiji od 8. listopada 1991. godine, te je 2000. godine potpisala i Fakultativni protokol uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.

Ratifikacijom Protokola 24. siječnja 2001. godine Republika Hrvatska priznaje nadležnost Odbora UN-a za uklanjanje diskriminacije žena i na taj način omogućava građanima i građankama neposredno obraćanje Odboru u slučaju povrede bilo kojeg prava utvrđenog Konvencijom.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda koju je Republika Hrvatska ratificirala, kao i pripadajući protokoli uz Konvenciju, propisuje u svojim temeljnim odredbama da će se uživanje prava i sloboda koje su priznate Konvencijom osigurati bez diskriminacije s obzirom na spol, rasu, boju kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovini, rođenju ili drugoj okolnosti.

Dana 29. listopada 2001. godine, između Republike Hrvatske, s jedne strane, i Europskih zajednica i njihovih država članica, s druge strane, sklopljen je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju kao dokument od iznimne važnosti za budući tijek razvoja hrvatskog zakonodavstva. Time je Republika Hrvatska i formalno preuzela obvezu usklađivanja cjelokupnog zakonodavstva s propisima EU što je uključilo i zakonsko

reguliranje pitanja ravnopravnosti spolova prema standardima pravne stečevine Europske unije.

Područje "jednakih mogućnosti za žene i muškarce" sastavni je dio odredaba članka 91. stavka 3. Sporazuma koje, između ostalog, naglašavaju da će suradnja između stranaka potpisnica Sporazuma uključivati i prilagodbu hrvatskog zakonodavstva u području ravnopravnosti spolova.

2003. godine Nacionalnim programom Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji donošenje Zakona o ravnopravnosti spolova utvrđeno je kao prioritet. Od 2003. godine Vlada Republike Hrvatske donosi redoviti godišnji Nacionalni program Republike Hrvatske za pridruživanje EU – NPPEU u okviru čijih se političkih kriterija izdvajaju prioriteti u području provedbe politike ravnopravnost spolova.

Pri pravnom uređenju pitanja ravnopravnosti spolova potrebno je poštivati načela koja su sastavni dio europske pravne stečevine - *acquis communautaire* - , a koja su preuzeta i u zakonodavstva zemalja članica Europske unije. U procesu pristupanja Republika Hrvatska obvezala se prilagoditi svoje zakonodavstvo primarnom i sekundarnom zakonodavstvu EU u području ravnopravnosti spolova.

Pravna stečevina u području primarnog zakonodavstva temelji se na usklađivanju sa odredbama Ugovora EZ-a. Članak 2. Ugovora o EZ-u definira promicanje ravnopravnosti muškaraca i žena kao poseban zadatak Zajednice i obvezuje Zajednicu na provedbu zajedničkih politika za promicanje ravnopravnosti muškaraca i žena.

Članak 3. stavak 2. Ugovora o EZ-u sadrži posebnu obvezu Zajednice da ukloni neravnopravnosti i promiče ravnopravnost muškaraca i žena u gotovo svim područjima politike Zajednice.

Članak 141. Ugovora o EZ-u stavku 3. sadrži pravnu osnovu za europsko zakonodavstvo u pitanjima zapošljavanja i zanimanja i jamči europsko temeljno pravo na jednaku plaću te se kao takav neposredno primjenjuje u državama članicama i predstavlja temelj razvoja pravne stečevine na području socijalne politike u smislu stvaranja zakonodavstva o jednakom postupanju.

Članak 13. Ugovora o EZ-u, koji je uveden 1997. godine Ugovorom iz Amsterdama, konačno predstavlja pravnu osnovu za borbu protiv svih oblika diskriminacije, uključujući onu utemeljenu na spolu, izvan zapošljavanja.

U području sekundarnog zakonodavstva Republika Hrvatska usklađuje svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom EZ u području jednakih mogućnosti muškaraca i žena u okviru poglavlja pravne stečevine 19. – Socijalna politika i zapošljavanje, poglavlja 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata i poglavlja 23. – Pravosuđe i temeljna ljudska prava.

Poglavlje pravne stečevine *Socijalna politika i zapošljavanje* sadrži problemske cjeline koje obuhvaćaju: jednakost plaća, socijalnu sigurnost, ravnopravnost samozaposlenih osoba, zaštitu zdravlja i sigurnost trudnih radnica, porodiljni dopust, profesionalno socijalno osiguranje, obveze dokazivanja u slučajevima diskriminacije na temelju spola, program Zajednice o ravnopravnosti spolova, mogućnosti zapošljavanja, stručnog osposobljavanja, napredovanja i radnih uvjeta te mogućnosti dobivanja i isporuke roba, odnosno pružanja usluga.

Zakonodavstvo u području ravnopravnosti spolova usklađuje se s direktivama:

1. Direktiva Vijeća 75/117/EEZ od 10. veljače 1975. godine o usklađivanju zakona država članica koji se odnose na primjenu načela jednake plaće za muškarce i žene;

2. Direktiva Vijeća 79/7/EEZ od 19. prosinca 1978. godine o postupnoj primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena u pitanjima socijalne sigurnosti;
3. Direktiva Vijeća 86/613/EEC od 11. prosinca 1986. godine o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena koji obavljaju samostalnu djelatnost, uključujući samostalne poljoprivrednike/ice, te zaštiti samostalno zaposlenih žena za vrijeme trudnoće i majčinstva;
4. Direktiva Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. godine o provođenju poticajnih mjera za poboljšanje sigurnosti i zdravlja trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje na radnome mjestu (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ);
5. Direktiva Vijeća 96/34/EC od 3. lipnja 1996. godine o okvirnom sporazumu o porodiljnom dopustu koji su sklopili UNICE, CEEP i ETUC;
6. Direktiva Vijeća 96/97/EZ od 20. prosinca 1996. godine kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 86/378/EEZ o provedbi načela ravnopravnosti muškaraca i žena u programima profesionalnog socijalnog osiguranja;
7. Direktiva Vijeća 97/80/EZ od 15. prosinca 1997. godine o obvezi dokazivanja u slučajevima diskriminacije na temelju spola;
8. Direktiva 2002/73/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002. godine kojom se mijenja i dopunjuje Direktiva Vijeća 76/207/EEZ o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena s obzirom na mogućnost zapošljavanja, stručnoga osposobljavanja i napredovanja te na radne uvjete (tekst od važnosti za Europski gospodarski prostor);
9. Direktiva Vijeća 2004/113/EZ od 13. prosinca 2004. godine kojom se primjenjuje načelo ravnopravnosti muškaraca i žena u mogućnosti dobivanja i nabave roba, odnosno pružanja usluga.
10. Direktiva 2006/54/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog tretiranja muškaraca i žena u pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja.

Zajednička politika zemalja članica EU u području ravnopravnosti spolova određena je i brojnim drugim dokumentima uključivši preporuke, deklaracije i rezolucije.

U posljednjem desetljeću politika ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena, kao jedno od temeljnih načela demokratskog ustroja i društvenog poretka u Republici Hrvatskoj, potvrđena je na najvišoj državnoj razini odlukama Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora donošenjem nacionalnih strateških planova za djelovanje 1997., 2001. i 2006. godine i osnivanjem institucionalnih mehanizama za provedbu politike ravnopravnosti spolova.

U procesu pristupnih pregovora s Europskom unijom značajno je i donošenje i provedba Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. - 2010. («Narodne Novine» broj 114/06) kao strateškog dokumenta usmjerenog ka uklanjanju diskriminacije žena i uspostavljanju stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti. Ovim dokumentom ispunjavaju se politički kriteriji za članstvo, vezani za daljnje usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU i unaprjeđivanje politike jednakih mogućnosti žena i muškaraca.

Pristup izradi mjera za poboljšavanje položaja žena u političkom, socijalnom, gospodarskom, kulturnom i javnom životu usmjeren je unaprjeđivanju cjelovitog sustava zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova i njihovu uključivanju u sva područja društvenog života radi ostvarenja općih ciljeva Nacionalne politike. Oni obuhvaćaju: 1) Unapređenje promicanja i zaštite ljudskih prava žena, 2) Stvaranje jednakih mogućnosti na tržištu rada, 3) Uvođenje rodno osjetljivog odgoja i obrazovanja, 4) Uravnoteženje sudjelovanja žena i muškaraca u procesima odlučivanja, 5) Suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, 6) Unapređenje sustava zdravstvene zaštite žena i 7) Daljnje osnaživanje institucionalnih mehanizama i metoda provedbe politike jednakih mogućnosti.

Promicanjem načela ravnopravnosti spolova nastoji se učvrstiti ravnopravnost žena i muškaraca u svim područjima ljudskog djelovanja, podizati svijest o potrebi djelovanja za postizanje pune jednakosti žena i muškaraca, osvješćivati žene u svim sredinama o njihovom stvarnom položaju i potrebi njegova usklađivanja s opće prihvaćenim standardima ljudskih prava.

Mjere za uspostavljanje ravnopravnosti spolova sastavni su dio i mnogih drugih nacionalnih strategija, planova i programa. Antidiskriminacijske odredbe uvrštene su u područje kaznenoga, obiteljskog i radnog prava, a doneseni su i drugi antidiskriminacijski zakoni kao što su Zakon o radu, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji i Zakon o istospolnim zajednicama.

Zakonskim propisima koji čine okvir za primjenu načela ravnopravnosti spolova na području ostvarenja prava iz rada i na temelju rada već je djelomično regulirano pitanje zabrane diskriminacije i načela jednakosti plaća. Tako je Zakonom o radu propisana zabrana diskriminacije na temelju spola osoba koje traže zaposlenje i osoba koje se zaposle. Propisana je također i obveza poslodavca da ženama i muškarcima za jednak rad ili rad jednake vrijednosti isplati jednaku plaću. Odredbama Zakona o radu provedene su pozitivne mjere u odnosu na zaštitu majčinstva i pravo oba roditelja vezano za odgoj i njegu djece.

Sve navedene institucionalne i zakonodavne promjene nisu dovele do takvog razvoja u provedbi rodno osviještene politike i demokratizaciji društva koje bi u potpunosti otklonile različite oblike diskriminacije žena i uspostavile društvo jednakih mogućnosti za oba spola. Iako čine više od polovine ukupnog stanovništva Republike Hrvatske, žene ne sudjeluju u uravnoteženom omjeru u procesima donošenja političkih odluka niti su im jednako dostupne mogućnosti za puno sudjelovanje u mnogim drugim područjima društvenoga života, zbog različitih oblika socijalnih, političkih i ekonomskih prepreka s kojima se susreću. Najvažniji pokazatelji neravnopravnog položaja žena i dalje su sadržani u njihovom natpolovičnom udjelu u ukupnom broju nezaposlenih osoba, različitim oblicima diskriminacije pri zapošljavanju i profesionalnom napredovanju, podzastupljenosti u procesu donošenja političkih odluka te učestalosti obiteljskog nasilja nad ženama. Jedan od najvažnijih ciljeva u postizanju pune ravnopravnosti muškaraca i žena jest poboljšanje položaja žena na tržištu rada s obzirom na njihovo otežano zapošljavanje i niže plaće, odnosno sektorsku segregiranost. Žene čine većinu u djelatnostima kao što su tekstilna industrija, ugostiteljske i trgovačke usluge, obrazovanje, javna uprava, društvene djelatnosti, socijalne i osobne uslužne djelatnosti i dr., uz izrazitu potplaćenost, primjerice u tekstilnoj industriji. Stopa zaposlenosti žena znatno je niža od stope zaposlenosti muškaraca (49%). Od ukupnog broja administrativno registriranih nezaposlenih osoba žene čine gotovo 61%, iako njihov udio u ukupnom broju samozaposlenih osoba raste (od 32,1% u 2002. godini do 40% u 2004. godini). Za kontinuirani rast nezaposlenosti žena odgovorno je više čimbenika, među kojima ponajprije otpor poslodavaca da zapošljavaju žene koje imaju ili bi mogle imati majčinske obveze, ali razlozi nezaposlenosti žena su i u previsokim cijenama čuvanja djece, s obzirom na visinu plaća. Osim toga, za mnoge su obitelji jaslice i dječji vrtići nedostupni zbog popunjenih kapaciteta i predugih lista čekanja. Provedena istraživanja pokazuju da žene u prosjeku primaju 20% manju plaću od muškaraca, a prema službenim podacima Državnog zavoda za statistiku za 2006. godinu postotni udio plaća žena u plaćama muškaraca iznosio je 89,3 ili 513 kuna manje od prosječne plaće muškaraca (prosječna neto plaća žena iznosila je 4.282, a muškaraca 4.795 kuna). Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje prosječna starosna mirovina žena je za 20% manja od mirovine muškaraca, a invalidska za 10% manja.

Udio žena u poduzetništvu ne prelazi 30%, a niska je i zastupljenost u upravnim odborima javnoga i privatnog sektora (na rukovodećim položajima 100 najvećih tvrtki u Republici Hrvatskoj samo je 6% žena). Proces usklađivanja privatnoga i profesionalnog života ne prati zahtjeve uklanjanja nejednakosti u društvenom položaju muškaraca i žena. Manje od 1% muškaraca koristi roditeljski dopust. Isto tako ne postoji dovoljan broj odgojno-

obrazovnih institucija i drugih socijalnih ustanova koje bi svojom ponudom zadovoljile potrebe i interese obitelji. No, ovdje treba napomenuti da na provođenje mjera socijalne politike uvelike utječe ukupno gospodarsko stanje u zemlji.

Obim različitih oblika diskriminacije žene u procesu traženja zaposlenja, kao i na radnome mjestu, nije proporcionalan zaprimljenim tužbama i predstavkama nadležnim tijelima. Jedan od uzroka malog broja zaprimljenih i procesuiranih tužbi jest nedostatna operativnost sudstva u području antidiskriminacijskih odredbi, te deklarativnost zakona koja onemogućuje njegovu primjenu i zaštitu prava u konkretnim slučajevima. U tom pogledu potrebno je poduzeti daljnje akcije radi osvještavanja i upoznavanja žena s mogućnostima pravne zaštite koje sadrži nacionalno zakonodavstvo.

Žene su i dalje podzastupljeni spol u obnašanju vlasti na nacionalnoj i lokalnoj razini, a zamjetno je manji udio žena u lokalnim predstavničkim i izvršnim tijelima u odnosu na njihovu zastupljenost u Hrvatskom saboru i Vladi Republike Hrvatske. Iako je zamjetan postupan porast političkih predstavnica, s dinamikom rasta ne možemo biti zadovoljni. Od prvih višestranačkih izbora 1990. godine pa do danas broj žena u Hrvatskom saboru povećavao se od 4,6%, preko 7,1% u 1995. godini, da bi se nakon izbora 2000., 2003. i 2007. godine ustalio na približno 22%. Do najvećeg povećanja političke participacije žena došlo je u obnašanju izvršne vlasti na državnoj razini: zastupljenost žena u Vladi Republike Hrvatske kretala se od 10,5% 2000. godine, preko 20% u 2002. godini do 29% u 2003., 31% u 2005./2006. godini i 28% u 2008. godini.

Zabrinjavajući je nizak udio žena u obnašanju vlasti na lokalnoj razini – u Hrvatskoj je tek 11% gradonačelnica, a prosječna zastupljenost vijećnica iznosila je u 2001. godini 11,5%, a nakon izbora 2005. godine 12,9% (od čega je 14,5% vijećnica u županijskim skupštinama, 15,7% u gradskim vijećima i svega 8,4% članica općinskih vijeća.

S druge strane, suočeni smo s nadzastupljenošću žena u sudskoj vlasti. U većini sudova, prve instancije u Republici Hrvatskoj, žene su u većini: one u 2006. godini čine oko 69% od ukupnog broja općinskih sudaca, 60% od ukupnog broja trgovačkih i 71% prekršajnih sudaca. Žene čine većinu i u Upravnom sudu Republike Hrvatske (73%), kao i Visokom prekršajnom sudu (64%). U Vrhovnom sudu Republike Hrvatske zastupljene su sa 44%, a u Ustavnom sudu sa 23%.

Iako iz statističkih pokazatelja proizlazi da u Republici Hrvatskoj ne postoji spolni raskorak / diskriminacija s obzirom na pristup obrazovanju, u području obrazovnih sadržaja još su i sad prisutni tradicionalni stereotipi o spolnim ulogama muškaraca i žena.

Podaci upućuju na podjednaku zastupljenost učenica i učenika u osnovnim i srednjim školama, dok pri upisu na fakultete pretežu djevojke (54% od ukupno upisanih studenata). U 2006. godini žene su činile 60,3% od ukupnog broja diplomiranih studenata uz izrazitu podzastupljenost u polju računarstva (18,6%) i inženjerstva (14,5%) (Izvor: Državni zavod za statistiku, 2007.). Razlike postoje u odabiru srednjih škola i fakulteta, što reflektira još i sad postojeću podjelu rada na muška i ženska zanimanja, jer je ženski dio populacije skloniji, primjerice, odabiru društveno-humanističkih znanosti. U tehničkim znanostima žene su manjina, iako se posljednjih godina bilježi rast broja upisanih studentica. Budući da je nacionalni prioritet u području obrazovanja detektiran u potrebi uvođenja rodno osjetljivog obrazovanja u nastavne planove i programe, uz otklanjanje spolnih stereotipa i edukaciju odgojitelja/odgojiteljica i nastavnog osoblja o ravnopravnosti spolova, potrebno je ubrzati uvođenje konkretnih mjera radi postizanja navedenih ciljeva. Članak 3. Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu propisuje da se neće odobriti uporaba udžbenika čiji je sadržaj protivan Ustavu Republike Hrvatske i koji je neprimjeren glede ljudskih i manjinskih prava, temeljnih sloboda i odnosa među spolovima te odgoja za demokratsko društvo.

Ravnopravan tretman žena i muškaraca na tržištu rada ovisi i o osiguranju dovoljnog broja ustanova i službi za brigu o djeci ili starijim članovima obitelji o kojima skrbe radnice i radnici. Kako danas prevladava stajalište da je zapošljavanje i žena i muškaraca koji žive

zajedno u obitelji najbolje rješenje za tu obitelj i njeno blagostanje, država se treba pobrinuti za provedbu mjera kojima bi im se osiguralo usklađenje radnih i obiteljskih obveza ponajprije razvojem servisa. Slaba razvijenost servisa za obitelj i djecu proizlazi iz dva osnovna čimbenika: financijskog (javni su servisi skupi) te vrijednosnog (tradicionalna struktura hrvatskog društva omogućavala je oslanjanje na obitelj i njenu potporu, pogotovo kada je u pitanju čuvanje i odgoj djece). Kao posljedica takvog nasljeđa, samo oko 31% djece u dobi do sedam godina pohađalo je u 2006. godini javne institucije predškolskog odgoja. Situacija je još nepovoljnija kada su u pitanju djeca u dobi od 1 - 3 godine, kojih se tek oko 15% može smjestiti u jaslice.

Ovi će se problemi nastojati riješiti i provođenjem mjera Nacionalne obiteljske politike i Nacionalne populacijske politike.

Novinarstvo postaje jednako privlačna profesija za muškarce i žene. S obzirom na činjenicu da mediji značajno sudjeluju u oblikovanju javnog mnijenja potrebno im je posvetiti osobitu pažnju. Primjerice, s aspekta medijske promocije izbora za Hrvatski sabor 2007. godine, anal ziranjem predizborne kampanje, a prema rezultatima provedenog istraživanja televizijskih programa, u vrijeme trajanja predizborne kampanje u medijskom javnom prostoru po količini danih izjava muškarci su u odnosu na žene nastupili u omjeru od 81%, a i 84% osoba sa predizbornih skupova bilo je muškog spola. Stoga je važno učiniti pomake u sadržaju provedbe rodno osviještene politike u medijima.

Zakone o ravnopravnosti spolova poznaju gotovo sve države članice Europske unije. Europske države koje su već prije 20 i više godina donijele zakone o jednakim mogućnostima za žene i muškarce, usmjerile su se prvenstveno na područje rada i s time u svezi, na jednaka prava žena i muškaraca te jednake mogućnosti pri njihovom zapošljavanju, napredovanju, izobrazbi, jednakoj plaći za jednaki rad ili rad jednake vrijednosti. S razvojem zakonodavstva na tom području, države su nadograđivale svoje postojeće zakone novim zakonima kako bi bolje zaštitile načelo ravnopravnosti spolova i uspostavile ga u svim područjima života. Primjerice, Danska uređuje područje ravnopravnosti spolova s pet zakona. Danska Vlada ima ministra/icu za ravnopravnost spolova, osnovala je Nacionalni centar za prikupljanje podataka o ravnopravnosti spolova, Odbor za ravnopravnost spolova i posebno tijelo za suzbijanje diskriminacije na temelju spola. Svrha finskog zakona je sprječavanje diskriminacije na temelju spola, uspostavljanje načela ravnopravnosti spolova i poboljšanje položaja žena, posebice pri zapošljavanju. Finska ima pravobranitelja/icu za ravnopravnost spolova. Norveška je 1978. godine osnovala Ured pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova.

Švedski odnosno nordijski model ističe se kao jedan od najnaprednijih modela u promicanju i zaštiti ravnopravnosti spolova. Ravnopravnost spolova se tumači posebnim zakonom o jednakim mogućnostima koji jamči jednak položaj žena i muškaraca odnosno štiti ih od svakog oblika diskriminacije vezano uz uvjete rada, jednake plaće za jednak rad, uvjeta za mirovinu, roditeljskih odnosa, spolnog uznemiravanja, kao i ravnomjerne zastupljenosti spolova tamo gdje je to moguće ostvariti. Značajno je spomenuti da u Švedskoj postoji i ministarstvo za pitanja ravnopravnosti spolova i pravobranitelj za ravnopravnost spolova. Islandski zakon zabranjuje diskriminaciju na temelju spola, pri zapošljavanju, plaći, otkaznim rokovima i obrazovanju. Za provedbu zakona nadležan/na je ministar/ica za socijalni rad i u okviru ministarstva poseban ured, komisija za žalbe, te koordinator/ica za ravnopravnost spolova u okviru ministarstva.

Njemački zakon o jednakim mogućnostima za žene i muškarce odnosi se na radne odnose zaposlenih u javnom sektoru. Slovenija je donijela Zakon o jednakim mogućnostima za žene i muškarce, i osnovala Ured za jednake mogućnosti. U Estoniji se Ustavom zabranjuju različiti oblici diskriminacije, uključujući i diskriminaciju na temelju spola, a donesen je i Zakon o ravnopravnosti spolova. Češka i ustavom i zakonom o ravnopravnosti spolova regulira ovu materiju.

Kako razvoj i napredak pri uspostavljanju jednakih prava za žene i muškarce nije bio tako brz i opsežan, kako se očekivalo s obzirom na postojeće propise o zaštiti ljudskih prava, međunarodna zajednica počela je ocjenjivati učinkovitost pravnih normi na tom području. Kao rezultat napora međunarodne zajednice u zaštiti načela jednakih prava za žene i muškaraca, uvedeni su novi pravni instrumenti, strategije i metode za postizanje de facto ravnopravnosti spolova.

Europska unija, putem svojih rezolucija, odluka i direktiva i drugih akata, zahtijeva od država članica da se u svojim politikama opredijele za stvarnu ravnopravnost spolova i uspostave jednake mogućnosti za ostvarivanje prava u svim područjima društvenog života i razviju sveobuhvatne društvene programe promicanja jednakosti.

Europska komisija izričito naglašava da se transpozicijom europskog zakonodavstva u nacionalno zakonodavstvo budućih članica čini samo mali korak u borbi protiv rodne nejednakosti te je s ciljem postizanja bržeg napretka donijela strategiju „Putokaze ka ravnopravnosti žena i muškaraca 2006.-2010.“ koja pokriva sljedećih šest prioriteta: (1) jednaku gospodarska neovisnost za žene i muškarce; (2) usklađivanje profesionalnog, privatnog i obiteljskog života; (3) jednako sudjelovanje u odlučivanju; (4) iskorjenjivanje nasilja utemeljenog na spolu i trgovanja ljudima; (5) uklanjanje rodni stereotipa u društvu i (6) promicanje ravnopravnosti spolova izvan EU-a.

Realizacija ovako ambiciozne strategije traži uključenost svih društvenih čimbenika: država članica i država koje se nalaze u procesu pristupanja, lokalnih i regionalnih vlasti, tijela koja posebno promoviraju rodnu jednakost, socijalnih partnera, nevladinih organizacija, sveučilišta i istraživačkih instituta, nacionalnih statističkih ureda, medija.

U srpnju 2003. godine Hrvatski sabor je donio Zakon o ravnopravnosti spolova («Narodne novine» broj 116/03) kojim su utvrđene opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova i definirani i uređeni načini zaštite od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce. Zakon je definirao pojam diskriminacije na temelju spola kao i zabranu izravne i neizravne diskriminacije te uznemiravanja i spolnog uznemiravanja. Na temelju ovog Zakona osnovana su i tijela za njegovu provedbu: Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske i koordinatori/ice za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave.

Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske od 16. siječnja 2008. godine (Broj: U-I-2696/2003) u predmetu ocjene suglasnosti ovog Zakona s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavni sud je, ocjenjujući pravnu narav ovog Zakona, zaključio da se radi o organskom zakonu, s obzirom da se njime razrađuje ustavom utvrđena ljudska prava i temeljne slobode iz članka 3. i članka 14. stavka 1. Ustava pa je sukladno odredbi članka 82. stavka 2. Ustava za njegovo donošenje bila potrebna većina glasova svih zastupnika/ca Hrvatskog sabora, odnosno, najmanje 76 glasova. Međutim, kako je ovaj Zakon donesen sa 75 glasova ocijenjeno je da postupak njegova donošenja nije bio u suglasnosti s gore navedenom odredbom Ustava te ga je Ustavni sud ukinuo, ne ispitujući pri tome njegovu sadržajnu suglasnost s Ustavom. Ustavni sud je na temelju ovlaštenja iz članka 55. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu RH odgodio prestanak važenja Zakona do 15. srpnja 2008. godine.

2. Osnovna pitanja koja se trebaju urediti Zakonom

Ovim se Zakonom razrađuju Ustavom utvrđena ljudska prava i temeljne slobode (članak 82. Ustava Republike Hrvatske) i utvrđuju opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova kao temeljne vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, te definira i uređuje način zaštite od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce.

Zakon definira pojmove ravnopravnosti spolova, diskriminacije na temelju spola, izravne i neizravne diskriminacije, uznemiravanja i spolnog uznemiravanja i posebnih mjera.

Jedna od osnovnih ciljeva ovoga Zakona sadržan je u suzbijanju diskriminacije temeljem spola u čitavom nizu društvenih područja u kojima se ona pojavljuje. Zbog toga su u ovom Zakonu određena sljedeća područja na koja će se Zakon odnositi: (1) Zapošljavanje i rad, (2) Obrazovanje (3) Političke stranke, (4) Mediji, (5) Službena statistika.

Ovim se Zakonom utvrđuju institucionalni mehanizmi za postizanje ravnopravnosti spolova, osnivanje i nadležnost tijela za osiguranje njegove provedbe na državnoj i lokalnoj razini i uspostavlja neovisno tijelo za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova. Neovisno tijelo za suzbijanje diskriminacije na temelju spola bit će Ured pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova.

Ovim se Zakonom utvrđuju i mehanizmi zaštite načela ravnopravnosti i razrađuju načini sudske zaštite, naknada štete u građanskom postupku i definira teret dokazivanja. Ovaj Zakon odnositi će se na sve pravne i fizičke osobe te stoga niti jedna pravna niti fizička osoba neće biti izuzeta od postupanja sukladno odredbama ovog Zakona.

U Zakonu su posebno razrađene prekršajne odredbe koje imaju za cilj sankcionirati svaku pravnu ili fizičku osobu koja se ponaša suprotno odredbama ovog Zakona.

Zakon će pridonijeti suzbijanju diskriminacije u području ravnopravnosti spolova i podići svijest javnosti o neprihvatljivosti diskriminacijskog djelovanja temeljem spola.

3. Posljedice koje će donošenjem zakona proistći

Donošenje ovoga Zakona omogućit će građanima i građankama da na odgovarajući način zaštite svoje pravo na jednake mogućnosti.

Zakoni i drugi propisi uskladit će se sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u svrhu daljnjeg ostvarivanja načela ravnopravnosti spolova.

Donošenjem ovoga Zakona stvara se temelj za daljnju regulaciju provedbe politike ravnopravnosti spolova, zaštite od spolne diskriminacije i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena.

Uzimajući u obzir da je odlukom Ustavnog suda određeno da Zakon o ravnopravnosti spolova («Narodne novine», broj 116/03) prestaje važiti 15. srpnja 2008. godine, ocjenjuje se da postoje osobito opravdani razlozi za stupanje na snagu Zakona danom objave u Narodnim novinama.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Provođenje odredbi ovoga Zakona zahtijeva nove izdatke iz Državnog proračuna koji se odnose na povećanje broja zaposlenih u Uredu za ravnopravnost spolova i Uredu pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova.

Za rad Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske potrebno je osigurati dodatna sredstva u iznosu od 306.000,00 kuna za zapošljavanje 2 savjetnika/ce i 1 stručnog suradnika/ce u 2009. godini.

Za nove planirane aktivnosti pravobraniteljice za ravnopravnost spolova zastupanja jednakosti spolova, u Državnom proračunu Republike Hrvatske potrebno je osigurati dodatna sredstva za zapošljavanje 3 viša/e stručna/e savjetnika/ce u iznosu od 349.800,00 kn u 2009. godini. Nastavno na navedeno, za provedbu ovoga Zakona u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2009. godinu potrebno je osigurati dodatnih 655.800,00 kuna, a za 2010. godinu dodatnih 694.788,00 kuna.

Za provedbu ovog Zakona potrebno je osigurati u proračunima županija i proračunu Grada Zagrebu sredstva za rad povjerenstava za ravnopravnost spolova. Procjena je da u 2008. godini za potrebe rada županijskih povjerenstava i povjerenstva Grada Zagreba, jedinice područne (regionalne) samouprave trebaju osigurati u 2009. godini ukupno 2.100.000,00 kuna (odnosno prosječno 100.000,00 kuna po povjerenstvu), a u 2010. godini 2.226.000,00 kuna.

IV. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA PO HITNOM POSTUPKU

Obzirom da se radi o Zakonu kojim se usklađuje zakonska regulativa s propisima Europske unije, sukladno članku 161. stavku 1. Poslovnika Hrvatskoga sabora predlaže se da se navedeni zakon donese po hitnom postupku. Također, zbog Odluke Ustavnog suda kojom je određeno da Zakon o ravnopravnosti spolova («Narodne novine», broj 116/03) prestaje važiti 15. srpnja 2008. godine, ocjenjuje se da postoje osobito opravdani razlozi za donošenje Zakona o ravnopravnosti spolova po hitnom postupku, u smislu odredbe članka 159. Poslovnika Hrvatskoga sabora.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Zakonom utvrđuju opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova kao temeljne vrijednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, te definira i uređuje način zaštite od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce.

Članak 2.

Nitko ne smije trpjeti štetne posljedice zbog toga što je kao svjedok ili žrtva diskriminacije na temelju spola dao iskaz pred nadležnim tijelom ili upozorio javnost na slučaj diskriminacije.

Članak 3.

(1) Državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima, te pravne osobe u pretežitom vlasništvu države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužni su u svim fazama planiranja, donošenja i provedbe pravnih akata, odluka ili akcija, ocjenjivati i vrednovati učinke tih akata, odluka ili akcija na položaj žena, odnosno muškaraca, radi postizanja stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca.

(2) Državna tijela, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima, obrazovne i znanstvene institucije, te pravne osobe u pretežitom vlasništvu države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su provoditi programe izobrazbe o ravnopravnosti spolova za svoje djelatnike/ce.

Članak 4.

Odredbe ovog Zakona ne smiju se tumačiti niti primjenjivati na način koji bi ograničio ili umanjio sadržaj jamstava o ravnopravnosti spolova koja izviru iz općih pravila međunarodnog prava, pravne stečevine Europske zajednice, Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Ugovorima Ujedinjenih naroda o građanskim i političkim pravima odnosno ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima te Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

II. DEFINICIJE POJMOVA

Članak 5.

Ravnopravnost spolova znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Članak 6.

(1) Diskriminacija na temelju spola (u daljnjem tekstu: diskriminacija) označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha ugrožavanje ili onemogućavanje priznanja, uživanja ili korištenja ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području na osnovi ravnopravnosti muškaraca i žena, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, građanskom i svakom drugom području života.

(2) Zabranjuje se diskriminacija na temelju bračnog i obiteljskog statusa. Nepovoljnije postupanje prema ženama na osnovi trudnoće i materinstva smatra se diskriminacijom.

(3) Zabranjuje se diskriminacija na temelju spolne orijentacije.

(4) Zabranjuje se diskriminacija u odnosu na mogućnosti dobivanja i nabave roba kao i diskriminacija u pružanju i pristupu uslugama.

(5) Poticanje druge osobe na diskriminaciju smatra se diskriminacijom u smislu ovoga Zakona, ako je učinjeno s namjerom.

Članak 7.

(1) Izravna diskriminacija je svako postupanje uvjetovano spolom kojim se osoba stavlja ili je bila stavljena ili bi mogla biti stavljena u nepovoljniji položaj od druge osobe u usporedivoj situaciji.

(2) Neizravna diskriminacija postoji kada neutralna pravna norma, kriteriji ili praksa stavljaju osobe jednoga spola u nepovoljniji položaj u odnosu na osobe suprotnog spola, osim ako je ta pravna norma, kriterij ili praksa objektivno opravdana legitimnim ciljem, a sredstva usmjerena postizanju tog cilja su primjerena i nužna.

Članak 8.

(1) Uznemiravanje i spolno uznemiravanje predstavljaju diskriminaciju u smislu ovoga Zakona.

(2) Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje uvjetovano spolom osobe, koje ima za cilj ili koje stvarno predstavlja povredu osobnog dostojanstva i koje stvara neugodno, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

(3) Spolno uznemiravanje je svako neželjeno verbalno, neverbalno ili fizičko ponašanje spolne naravi, koje ima za cilj ili predstavlja povredu osobnog dostojanstva, a posebice ako stvara neugodno, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

III. POSEBNE MJERE

Članak 9.

(1) Posebne mjere su specifične pogodnosti kojima se osobama određenog spola omogućuje ravnopravno sudjelovanje u javnom životu, otklanjaju postojeće nejednakosti ili im se osiguravaju prava u kojima su ranije bili uskraćeni.

(2) Posebne mjere se uvode privremeno radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca i ne smatraju se diskriminacijom.

(3) Mjere usmjerene zaštiti žena, osobito u vezi s trudnoćom i materinstvom, ne smatraju se diskriminacijom.

(4) Radi osiguranja potpune ravnopravnosti muškaraca i žena u praksi načelo jednakog postupanja ne sprječava zadržavanje ili uvođenje posebnih mjera kako bi se spriječio ili nadoknadio nepovoljniji položaj zbog spola u području dobivanja i nabave roba i pružanja usluga.

Članak 10.

Posebne mjere se utvrđuju zakonima i drugim propisima kojima se uređuju pojedina područja javnog života.

Članak 11.

(1) Tijela državne uprave i pravne osobe u pretežitom vlasništvu države obvezna su primjenjivati posebne mjere i donijeti planove djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

(2) Tijela iz stavka 1. ovoga članka svake četiri godine donose planove djelovanja iz djelokruga svoje nadležnosti na osnovi analize položaja žena i muškaraca, utvrđuju razloge za uvođenje posebnih mjera, ciljeve koje treba postići, način provedbe i metode nadziranja provedbe.

(3) Sastavni dio planova djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova čini plan provedbe aktivnosti vezanih uz mjere Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova iz nadležnosti tijela iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Planove djelovanja iz stavka 1. ovoga članka prethodno odobrava Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske.

(5) Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima i pravne osobe u poslovnom sektoru, uključujući privatna trgovačka društva, obrte i pravne osobe u pretežitom vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje zapošljavaju više od 20 zaposlenih obvezne su u svoje opće akte unijeti antidiskriminacijske zakonske odredbe i mjere za uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

(6) Socijalni partneri su obvezni pri kolektivnom pregovaranju i u kolektivnim ugovorima na svim razinama poštivati odredbe ovoga Zakona i mjere za uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

Članak 12.

(1) Provođenjem posebnih mjera promicat će se ravnopravno sudjelovanje žena i muškaraca u tijelima zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti, uključujući javne službe, te postupno povećavati uključivanje podzastupljenog spola tako da njegova zastupljenost dosegne razinu njegovog udjela u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske.

(2) U svrhu ostvarivanja cilja iz stavka 1. ovoga članka uводит će se posebne mjere kada je zastupljenost jednoga spola osjetno neuravnotežena.

(3) Osjetna neuravnoteženost jednog spola u smislu stavka 2. ovoga članka postoji ako je zastupljenost jednog spola u tijelima političkog i javnog odlučivanja niža od 40%.

(4) Pri imenovanju u državna tijela i tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i druge pravne osobe s javnim ovlastima, mora se voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti oba spola.

(5) Pri imenovanju članova diplomatskih predstavništva, članova odbora, povjerenstava i izaslanstva koja zastupaju Republiku Hrvatsku na međunarodnoj razini, državna tijela dužna su voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca.

IV. DISKRIMINACIJA NA PODRUČJIMA ZAPOSŁJAVANJA I RADA

Članak 13.

(1) Diskriminacija na području zapošljavanja i rada zabranjena je u javnom i privatnom sektoru, uključujući državna tijela, u odnosu na:

1. uvjete za zapošljavanje, samozapošljavanje ili obavljanje zanimanja, uključujući kriterije i uvjete za izbor kandidata/tkinja za radna mjesta, u bilo kojoj grani djelatnosti i na svim razinama profesionalne hijerarhije,

2. napredovanje na poslu,

3. pristup svim vrstama i stupnjevima školovanja, profesionalne orijentacije, stručnog usavršavanja i osposobljavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije,

4. uvjete zaposlenja i rada, sva prava iz rada i na temelju rada, uključujući jednakost plaća za jednaki rad i rad jednake vrijednosti,

5. članstvo i djelovanje u udrugama radnika ili poslodavaca ili u bilo kojoj drugoj profesionalnoj organizaciji, uključujući povlastice koje proizlaze iz tog članstva,

6. usklađivanje profesionalnog i privatnog života,

7. trudnoću, porod, roditeljstvo i sve oblike skrbništva.

(2) Prilikom oglašavanja potrebe za zapošljavanjem u oglasu mora biti jasno istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola.

(3) Kada je posebnim zakonom propisana obveza raspisivanja natječaja u natječaju mora biti istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola.

(4) U natječaju ne mora biti istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola jedino u odnosu na određeni posao kada je priroda posla takva da karakteristike povezane s nekom od osnova iz članka 6. ovoga Zakona predstavlja stvarni i odlučujući uvjet obavljanja posla pod uvjetom da je svrha koja se time želi postići opravdana.

(5) Pri oglašavanju nije dozvoljeno koristiti izričaje koji uzrokuju ili bi mogli uzrokovati diskriminaciju na temelju spola, bračnog i obiteljskog statusa i spolne orijentacije.

(6) Kod donošenja rješenja o rasporedu na radno mjesto i drugih rješenja o pravima i obvezama državnih službenika/ca koristi se naziv radnog mjesta u muškom i ženskom rodu.

V. OBRAZOVANJE

Članak 14.

(1) Državno tijelo nadležno za obrazovanje, agencije vezane za odgoj i obrazovanje te ustanove kojima je obrazovanje primarna djelatnost, sustavno će provoditi mjere osiguravanja jednakog pristupa obrazovanju na svim razinama te aktivnosti vezane za stručno usavršavanje i napredovanje u zvanja radnika/ica u odgoju i obrazovanju.

(2) Sadržaji vezani za pitanja ravnopravnosti spolova predstavljaju integralni dio predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja te visokoškolskog obrazovanja, kao i cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja, te uključuju pripremu oba spola za aktivno i ravnopravno sudjelovanje na svim područjima života.

(3) Sadržaji iz stavka 2. ovoga članka promicat će nediskriminacijska znanja o ženama i muškarcima, uklanjanje neravnopravnosti spolova i rodni stereotipa u obrazovanju na svima razinama, kao i uvažavanje rodni aspekata u svim obrazovnim područjima.

(4) Na svim razinama odgoja i obrazovanja primjereno će se brinuti o ujednačenoj zastupljenosti po spolu u učeničkoj i studentskoj populaciji, a sve odgojno-obrazovne ustanove će posebnu pozornost posvetiti ujednačenoj zastupljenosti obaju spolova u upravljačkim strukturama.

(5) Sve obrazovne ustanove, kao i sve druge, moraju u sadržajima svjedodžbi, certifikata, licenci i diploma koristiti jezične standarde sukladno ovome Zakonu, navodeći strukovne kvalifikacije, zvanja i zanimanja u ženskom, odnosno muškom rodu, ovisno o spolu primatelja / primateljice dokumenta.

VI. POLITIČKE STRANKE

Članak 15.

(1) Prilikom utvrđivanja i predlaganja liste za izbor kandidata/tkinja u Hrvatski sabor, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i za Europski parlament političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji dužni su poštivati načelo ravnopravnosti spolova i voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca na izbornim listama sukladno članku 12. ovog Zakona.

(2) U cilju provedbe stavka 1. ovoga članka političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji pri utvrđivanju izbornih lista dužni su uvoditi posebne mjere na način da zastupljenost muškaraca i žena na listama za izbor u Hrvatski sabor, predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i Europski parlament ne bude osjetno neuravnotežena. Sukladno čl. 12. st. 1. postupno povećanje podzastupljenog spola mora se postići najkasnije u trećem izbornom ciklusu.

VII. MEDIJI

Članak 16.

(1) Mediji će kroz programske sadržaje, programske osnove, programska usmjerenja i samoregulacijske akte promicati razvoj svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca.

(2) Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje žena i muškaraca na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol i spolnu orijentaciju.

VIII. STATISTIČKI PODACI

Članak 17.

(1) Svi statistički podaci i informacije o osobama, koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u tijelima državne vlasti, tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju djelatnost u skladu s propisima, moraju biti iskazani po spolu.

(2) Statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju, prema stavku 1. ovoga članka, dostupni su javnosti u skladu s propisima kojima se uređuje zaštita osobnih podataka i s odredbama posebnog zakona kojim se uređuje područje službene statistike.

(3) Sva pravosudna tijela dužna su voditi evidencije o sudskim predmetima po osnovi spolne diskriminacije i dostavljati ih ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa.

IX. OSIGURANJE PROVEDBE ZAKONA

1. URED ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Članak 18.

(1) Vlada Republike Hrvatske osniva uredbom Ured za ravnopravnost spolova (u daljnjem tekstu: Ured) kao stručnu službu za obavljanje poslova u vezi s ostvarivanjem ravnopravnosti spolova.

(2) Ured obavlja stručne i druge poslove na način da:

1. koordinira sve aktivnosti kojima je cilj uspostavljanje ravnopravnosti spolova, izrađuje cjeloviti sustav zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj i prati njegovu učinkovitost,

2. odobrava tijelima iz članka 11. ovoga Zakona provedbu planova djelovanja,

3. predlaže Vladi Republike Hrvatske i državnim tijelima donošenje ili izmjene zakona i drugih propisa kao i usvajanje drugih mjera,

4. izrađuje nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova i nadzire njezinu provedbu,

5. provodi istraživanja, izrađuje analize i svake dvije godine Vladu Republike Hrvatske izvještava o provedbi nacionalne politike,

6. prati usklađenost i primjenu zakona i drugih propisa koji se odnose na ravnopravnost spolova u odnosu na međunarodne dokumente,

7. priprema nacionalna izvješća o ispunjavanju međunarodnih obveza u području ravnopravnosti spolova,

8. surađuje s nevladinim udrugama koje su aktivne u području ravnopravnosti spolova i osigurava djelomično financiranje njihovih projekata ili aktivnosti,

9. promiče znanje i svijest o ravnopravnosti spolova,

10. prima predstavke stranaka o povredama odredbi ovoga Zakona i drugih propisa i prosljeđuje ih pravobraniteljstvu i drugim nadležnim državnim tijelima,

11. koordinira rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova,

12. izvještava Vladu Republike Hrvatske svake godine, najkasnije krajem travnja za prethodnu godinu o svojim aktivnostima.

(3) Uredbom iz stavka 1. ovoga članka propisuje se unutarnje ustrojstvo, način i organizacija rada, te druga pitanja značajna za obavljanje poslova Ureda.

2. NEOVISNO TIJELO ZA SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE U PODRUČJU RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

Članak 19.

(1) Poslove neovisnog tijela nadležnog za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova obavlja pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova.

(2) Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova u okviru svoga rada:

1. zaprima prijave svih fizičkih i pravnih osoba vezane uz diskriminaciju u području ravnopravnosti spolova,
2. pruža pomoć fizičkim i pravnim osobama koje su podnijele pritužbu zbog spolne diskriminacije pri pokretanju sudskog postupka,
3. poduzima radnje ispitivanja pojedinačnih prijava do pokretanja sudskog spora,
4. uz pristanak stranaka provodi postupak mirenja uz mogućnost sklapanja izvan sudske nagodbe,
5. prikuplja i analizira statističke podatke o slučajevima spolne diskriminacije,
6. provodi neovisna istraživanja o diskriminaciji, objavljuje neovisna izvješća i razmjenjuje raspoložive informacije s odgovarajućim europskim tijelima.

Članak 20.

(1) Pravobranitelja/icu za ravnopravnost spolova (u daljnjem tekstu: pravobranitelj/ica) imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske.

(2) Pravobranitelj/ica ima zamjenika/cu koje imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog pravobranitelja/ice.

(3) Pravobranitelj/ica i njegov/njezin zamjenik/ica dužnosnici su Republike Hrvatske, imenuju se na vrijeme od 8 godina i mogu biti ponovno imenovani.

(4) Pravobranitelj/ica i njegov/njezin zamjenik/ca moraju biti različitog spola, a jedan/na od njih mora imati završen diplomski sveučilišni studij pravne struke.

(5) Za pravobranitelja/icu i njegovog/njezinog zamjenika/icu može biti imenovan hrvatski državljanin/ka koji ima završen diplomski sveučilišni studij i koji/a je osobnim zalaganjem poznat/a javnosti u području zaštite ljudskih prava.

Članak 21.

Pravobranitelj/ica i njegov/njezin zamjenik/ica bit će razriješeni dužnosti prije isteka vremena na koje su imenovani u slučaju:

1. vlastitog zahtjeva,
2. gubitka hrvatskog državljanstva,
3. trajnoga gubitka sposobnosti za obnašanje dužnosti,
4. pravomoćne osude za kazneno djelo, ili
5. neprihvatanja godišnjeg izvješća o radu ili nezakonitog, nepravodobnog ili nestručnog obavljanja svoje dužnosti.

Članak 22.

(1) Pravobranitelj/ica djeluje neovisno i samostalno, prati provođenje ovoga Zakona i drugih propisa koji se tiču ravnopravnosti spolova i najmanje jednom godišnje izvješćuje Hrvatski sabor.

(2) Pravobranitelj/ica razmatra slučajeve kršenja načela ravnopravnosti spolova, slučajeva diskriminacije prema pojedincima ili grupama pojedinaca koje su počinila tijela državne uprave, jedinice tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave i druga tijela s javnim ovlastima, zaposleni u tim tijelima i druge pravne i fizičke osobe.

(3) Svatko se može obratiti pravobranitelju/ici zbog povreda odredbi ovoga Zakona bez obzira da li je neposredno oštećen, osim ako se oštećena strana tome izrijekom protivi.

Članak 23.

(1) U obavljanju poslova iz svoga djelokruga pravobranitelj/ica je ovlašten/a upozoravati, predlagati i davati preporuke.

(2) Tijela iz članka 22. stavka 2. dužna su pisanim putem obavijestiti pravobranitelja/icu o mjerama i radnjama poduzetim u skladu s upozorenjima, prijedlozima i preporukama najkasnije u roku od 30 dana od dana primitka upozorenja, prijedloga i preporuka pravobranitelja/ice.

(3) Pravobranitelj/ica je ovlašten/a od tijela iz članka 22. stavka 2. tražiti izvješća, a u slučaju neudovoljavanja zahtjeva, ili u slučaju nedostavljanja obavijesti iz stavka 2. ovog članka u propisanom roku, pravobranitelj/ica može tražiti provođenje nadzora od tijela koje obavlja nadzor nad njihovim radom.

(4) Ako u obavljanju poslova pravobranitelj/ica sazna za povredu odredbi ovoga Zakona s elementima kaznenog djela podnijet će prijavu nadležnom državnom odvjetništvu.

Članak 24.

(1) Pravobranitelj/ica ima pravo podnijeti prijedlog za pokretanje postupka ocjene ustavnosti zakona, odnosno ustavnosti i zakonitosti drugih propisa ako ocijeni da je povrijeđeno načelo ravnopravnosti spolova.

(2) Ako pravobranitelj/ica utvrdi da je povrijeđeno načelo ravnopravnosti spolova zbog nesuklađenosti propisa s ovim Zakonom, predložiti će pokretanje postupka izmjene takvog propisa.

(3) Pravobranitelj/ica u obavljanju svojih poslova može zatražiti stručnu pomoć znanstvenih i stručnih osoba i institucija.

Članak 25.

(1) Državna tijela i pravne osobe s javnim ovlastima, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim osobama u pretežitom vlasništvu države ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te pravne i fizičke osobe, dužne su pravobranitelju/ici dati sve potrebne informacije i dostaviti na uvid dokumentaciju bez obzira na stupanj tajnosti najkasnije u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva.

(2) Pravobranitelj/ica i osobe zaposlene u njegovom/njezinom uredu, dužni su podatke za koje su saznali u obavljanju poslova čuvati kao službenu tajnu.

Članak 26.

(1) Pravobranitelj/ica donosi poslovnik o svom radu kojim se uređuje način i organizacija rada, unutarnji ustroj stručne službe, te druga pitanja značajna za obavljanje poslova pravobranitelja/ice.

(2) Poslovnik o radu iz stavka 1. ovoga članka potvrđuje Hrvatski sabor.

3. KOORDINATORI/ICE U TIJELIMA DRŽAVNE UPRAVE

Članak 27.

(1) Čelnik/ca tijela državne uprave imenuje dužnosnika/cu ili rukovodećeg/u državnog/u službenika/cu koji obavlja i poslove koordinatora/ice za ravnopravnost spolova.

(2) Koordinator/ica iz stavka 1. ovoga članka u skladu s nadležnosti i djelokrugom rada tijela državne uprave koordinira provedbu Zakona i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova i surađuje s Uredom za ravnopravnost spolova.

(3) Koordinator/ica priprema izvješća o provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova koja tijela državne uprave dostavljaju Uredu svake dvije godine.

(4) Prava i obveze te način rada koordinatora/ice utvrđuju se planom djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova iz članka 11. ovoga Zakona.

4. POVJERENSTVA ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Članak 28.

(1) Jedinice područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb osnivaju, i sukladno predloženom programu rada, osiguravaju uvjete i sredstva za rad županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova i povjerenstvu za ravnopravnost spolova Grada Zagreba s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini i provedbe Zakona i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova.

(2) Povjerenstva za ravnopravnost spolova jesu radno savjetodavna tijela županijskih skupština i skupštine Grada Zagreba u čijem sastavu su zastupljeni članovi/članice županijskih skupština odnosno skupštine Grada Zagreba, koordinatori/ice u uredima državne uprave, predstavnici/ce nevladinih udruga i nezavisni stručnjaci/kinje.

(3) Jedinice lokalne samouprave mogu osnivati gradska i općinska povjerenstva za ravnopravnost spolova sukladno nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova.

X. OSIGURANJE SREDSTAVA

Članak 29.

Sredstva za rad Ureda za ravnopravnost spolova i pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske, a sredstva za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova i povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Zagreba osiguravaju se u proračunu jedinica područne (regionalne) samouprave i proračunu Grada Zagreba.

XI. SUDSKA ZAŠTITA

Članak 30.

(1) Svatko tko smatra da mu je temeljem diskriminacije iz članaka 6. 7. i 8. ovog Zakona povrijeđeno neko pravo može podnijeti tužbu redovnom sudu opće nadležnosti.

(2) U slučajevima diskriminacije iz članka 6., 7. i 8. ovoga Zakona osoba koja se smatra oštećenom može zahtijevati naknadu štete po propisima obveznog prava o odgovornosti za štetu.

(3) U slučajevima diskriminacije može se podnijeti i udružna tužba.

(4) Ako stranka u postupku tvrdi da je povrijeđeno njeno pravo na jednako postupanje dužna je iznijeti činjenice koje opravdavaju sumnju da je došlo do diskriminacijskog postupanja. U tom slučaju teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije leži na protivnoj stranci.

(5) Sudski postupci u slučajevima diskriminacije su žurni.

XII. PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 31.

(1) Tko s ciljem prouzročenja straha drugoga ili stvaranja neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja na temelju razlike u spolu, bračnom ili obiteljskom statusu, ili spolnoj orijentaciji povrijedi njegovo dostojanstvo, kaznit će se novčanom kaznom od 5.000,00 do 10.000,00 kuna.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka odgovorna osoba u pravnoj osobi, državnom tijelu i jedinici lokalne i područje (regionalne) samouprave.

(3) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka koji učini obrtnik ili osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost u vezi s obrtom ili djelatnošću koju obavlja, kaznit će se novčanom kaznom od 10.000,00 do 200.000,00 kuna.

(4) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka pravna osoba kaznit će se novčanom kaznom od 30.000,00 do 300.000,00 kuna.

Članak 32.

(1) Tko s ciljem prouzročenja straha drugoga ili stvaranja neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja radnjama spolne naravi povrijedi njegovo dostojanstvo, kaznit će se novčanom kaznom od 5.000,00 do 40.000,00 kuna.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovog članka odgovorna osoba u pravnoj osobi, državnom tijelu i jedinici lokalne i područje (regionalne) samouprave.

(3) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka obrtnik i osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost kaznit će se novčanom kaznom od 10.000,00 do 250.000,00 kuna.

(4) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka pravna osoba kaznit će se novčanom kaznom od 30.000,00 do 350.000,00 kuna.

Članak 33.

(1) Tko s namjerom dovede u nepovoljniji položaj osobu koja je u dobroj vjeri prijavila diskriminaciju ili na bilo koji način sudjelovala u postupku zbog diskriminacije sukladno odredbama ovog Zakona, kaznit će se novčanom kaznom od 1.000,00 do 20.000,00 kuna.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko s namjerom dovede u nepovoljniji položaj osobu koja je nazočila diskriminaciji ili koja je odbila nalog za diskriminativnim postupanjem.

(3) Za pokušaj iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(4) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka odgovorna osoba u pravnoj osobi, državnom tijelu i jedinici lokalne i područje (regionalne) samouprave.

(5) Za prekršaj iz stavka 1. i 2. ovoga članka obrtnik i osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost kaznit će se novčanom kaznom od 5.000,00 do 150.000,00 kuna.

(6) Za prekršaj iz stavka 1. i 2. ovoga članka pravna osoba kaznit će se novčanom kaznom od 20.000,00 do 200.000,00 kuna.

Članak 34.

(1) Odgovorne osobe u tijelima državne uprave koje ne podnesu, u roku propisanom u članku 11. ovog Zakona, Uredu za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske plan djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 do 10.000,00 kuna.

(2) Pravne osobe u pretežitom vlasništvu države koje Uredu za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, u roku propisanom u članku 11. ovog Zakona, ne podnesu plan djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 30.000,00 kuna.

Članak 35.

Političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji koji prilikom predlaganja lista za Hrvatski sabor, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i za Europski parlament ne poštuju načelo ravnopravnosti spolova propisano člankom 15. Zakona te ne vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca na izbornim listama sukladno članku 12. ovog Zakona kaznit će, nakon isteka propisanog izbornog ciklusa, sa novčanom kaznom od 20.000,00 (za izbore za općinska vijeća), 40.000,00 (za izbore za gradska vijeća i županijske skupštine) i 50.000,00 kuna (za izbore za Hrvatski sabor i Europski parlament prema predloženoj listi koja ne zadovoljava zakonski propisane uvjete).

Članak 36.

Mediji koji objavom programskog sadržaja ili oglašavanjem predstave žene i muškarce na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način s obzirom na spol i spolnu orijentaciju kaznit će se novčanom kaznom do 1.000.000,00 kuna.

Članak 37.

Odgovorna osoba u državnom tijelu, pravnim osobama s javnim ovlastima, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim osobama u pretežitom vlasništvu države, odnosno pravnim osobama u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koja na zahtjev pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova u roku od 30 dana od dana zaprimanja zahtjeva ne dostavi očitovanja, podatke i dokumente vezane uz diskriminaciju i ne omogućiti uvid u njih, kaznit će se novčanom kaznom od 1.000,00 do 5.000,00 kuna.

Članak 38.

(1) Odgovorna osoba u državnom tijelu i jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave koja ne prijavi postojanje osnovane sumnje na diskriminaciju za koju je saznala u obavljanju svoje dužnosti pravobranitelju/ici za ravnopravnost spolova kaznit će se novčanom kaznom od 1.000,00 do 5.000,00 kuna.

(2) Ako je prekršaj iz stavka 1. ovoga članka počinjen s namjerom počinitelj će se kazniti novčanom kaznom od 3.000,00 do 10.000,00 kuna.

XIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 39.

Tijela iz članka 11. ovoga Zakona dužna su izraditi analize i dostaviti planove djelovanja s posebnim mjerama Uredu u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 40.

Nadležno državno tijelo iz članka 14. ovoga Zakona dužno je uskladiti programe osnovnog i srednjeg obrazovanja, programe stručnog osposobljavanja i usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja s odredbama ovoga Zakona.

Članak 41.

Nadležna tijela za vođenje statističkih podataka iz članka 17. ovoga Zakona dužna su usklađivati obrasce za vođenje tih podataka na način koji će osigurati provedbu ovoga Zakona.

Članak 42.

(1) Ostaje na snazi Odluka o imenovanju pravobraniteljice za ravnopravnost spolova («Narodne novine» broj 157/03).

(2) Ostaje na snazi Uredba Vlade Republike Hrvatske o Uredu za ravnopravnost spolova («Narodne novine» broj 18/04).

Članak 43.

Zakoni, uredbe i drugi propisi uskladit će se s odredbama ovoga Zakona.

Članak 44.

Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o ravnopravnosti spolova («Narodne novine» broj 116/03).

Članak 45.

Ovaj Zakon stupa na snagu danom objave u »Narodnim novinama«.

OBRAZLOŽENJE KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

I. OPĆE ODREDBE

Uz članak 1.

Ravnopravnost spolova potrebno je razlikovati od jednakosti pred zakonom koju propisuje članak 14. Ustava. Razradom temeljnih vrednota ustavnog poretka ova norma usmjerena je na ostvarivanje stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena, što se ostvaruje i stvaranjem jednakih mogućnosti za žene i muškarce u političkom, gospodarskom, socijalnom, obrazovnom i svim drugim područjima društvenog života. Ostvarivanje tog cilja uključuje i mogućnost iznimke od članka 14. Ustava, tj. donošenje posebnih mjera u korist pripadnika/ca određenog spola. Sve države članice Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena obvezale su se na zaštitu ravnopravnosti spolova odnosno na zabranu diskriminacije.

Uz članak 2.

Ovim se člankom uređuje da nitko ne smije trpjeti štetne posljedice ako ukazuje na slučajeve diskriminacije.

Uz članak 3.

Obveza iz ovoga članka predstavlja obvezu uvođenja rodno osviještene politike u rad svih državnih tijela, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i pravnih osoba u pretežitom vlasništvu države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prilikom donošenja odluka ili provedbe drugih aktivnosti i to na način da svakoga trenutka moraju ocjenjivati utjecaj takve odluke ili aktivnosti na položaj žena, odnosno muškaraca s ciljem uspostavljanja i ostvarivanja stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena u društvu.

Obrazovanje i izobrazba u području ravnopravnosti spolova jedan je od ključnih čimbenika u ostvarivanju ravnopravnosti spolova prema Konvenciji UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (čl.5. st.1., čl. 10., Opća preporuka br. 3). Stavkom 2. ovog članka državi se nalažu obveze provođenja sustavne izobrazbe državnih službenika, te osoba koji sudjeluju u provedbi promicanja i uspostavljanja ravnopravnosti spolova. Odbor UN-a za uklanjanje diskriminacije žena preporučio je Republici Hrvatskoj u svojim Zaključnim komentarima od 18. siječnja 2005. na Drugo i treće periodičko izvješće Republike Hrvatske o primjeni Konvencije da «ojača obrazovne programe i programe usavršavanja, pogotovo sudaca, pravnika te osoba odgovornih za provođenje zakona o reformi zakonodavstva utemeljenoj na uklanjanju diskriminacije žena (CEDAW/CRO/2-3)». Nadalje, Nacionalni program zaštite i promocije ljudskih prava kao i Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova sadrže mjere za obveznu edukaciju i izobrazbu o ljudskim pravima.

Uz članak 4.

Ovim se zakonom jamče prava i obveze koja proizlaze neposredno iz međunarodnog prava, a posebice iz Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a što je u skladu s Ustavom Republike Hrvatske koji određuje da su međunarodni ugovori po pravnoj snazi iznad zakona ako su ratificirani i objavljeni (članak 140. Ustava RH). Primjena horizontalne klauzule znači da sudac ili drugo nadležno državno tijelo u primjeni ovog Zakona ili nekog drugog propisa, ukoliko se nade u sumnji o primjeni propisa treba postupati u skladu s međunarodnim ugovorima i Ustavom Republike Hrvatske.

II. DEFINICIJE POJMOVA

Uz članak 5.

Ovim člankom određuje se pojam ravnopravnosti spolova na osnovu definicije Vijeća Europe www.coe.int/t/e/human_rights/Equality

Uz članke 6. i 7.

Ovim se člancima određuju pojmovi diskriminacije (sukladno definiciji UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena) izravne i neizravne diskriminacije te propisuje opća zabrana diskriminacije na temelju spola, bračnog i obiteljskog statusa, spolne orijentacije, kao i mogućnost dobivanja i nabave roba te pružanja i pristupa uslugama.

Odredbe članka 6. i 7. Zakona usklađene su s *Direktivom Vijeća 2000/78/EZ, Direktivom 2002/73/EZ odnosno s preinačenom Direktivom Vijeća 2006/54/EZ* s obzirom da prema ovim direktivama izravna diskriminacija postoji ako se prema osobi zbog njenog spola postupa nepovoljnije nego prema drugoj osobi u usporedivoj situaciji, a «neizravna diskriminacija» postoji ako prividno neutralna odredba, kriterij ili postupak može na određeni način staviti u nepovoljniji položaj osobe jednog spola u odnosu na osobe drugog spola, osim ako je ta odredba, kriterij odnosno postupak objektivno opravdan zakonitim ciljem i ako su sredstva za postizanje tog cilja primjerena i nužna te zabranjuju diskriminaciju temeljem obilježja navedenih u članku 6. ovog Zakona.

Stavkom 4. članka 6. zabranjuje se diskriminacija u odnosu na mogućnosti dobivanja i nabave roba i pružanja i pristupa uslugama sukladno *Direktivi vijeća 2004/113/EZ* kojem se primjenjuje načelo ravnopravnosti spolova u ovome području

Prema *direktivama Vijeća 2000/78/EZ, 2004/113/EZ i 2006/54/EZ* navođenje na diskriminatorni postupak smatra se diskriminacijom.

Uz članak 8.

Ovim se člankom određuju pojmovi uznemiravanja i spolnog uznemiravanja, u skladu s pravnom stečevinom Europske unije.

Direktiva 2006/54/EZ definira pojmove uznemiravanja i spolnog uznemiravanja, smatra ih diskriminacijom na temelju spola i propisuje njihovu zabranu.

III. POSEBNE MJERE

Uz članak 9.

Posebne mjere su mjere koje propisuju specifične pogodnosti za jedan spol s ciljem postizanja stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena. Posebne mjere su iznimka od načela ravnopravnosti odnosno jednakog postupanja. Njihovo trajanje može biti samo privremeno, a njihovo uvođenje opravdava cilj zbog koga se uvode i ne smatraju se diskriminacijom.

Prema članku 4. Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena "usvajanje privremenih posebnih mjera od država članica usmjereno je ka ubrzanju de facto ravnopravnosti muškaraca i žena i ne smatra se diskriminacijom kako je definirano u ovoj Konvenciji, pri čemu ne smiju ni na koji način imati za posljedicu zadržavanje nejednakih ili posebnih mjerila i koje se prestaju provoditi kada se ostvare ciljevi jednakosti u pogledu mogućnosti i postupanja."

Usvajanje posebnih mjera od država članica, uključujući i mjere sadržane u ovoj Konvenciji kojima je cilj zaštita majčinstva, ne smatraju se diskriminacijom.

Pravna stečevina EU uvođenje posebnih mjera u odnosu na zaštitu majčinstva ne smatra diskriminacijom.

Posebne mjere u odnosu na mogućnosti dobivanja i nabave roba i pružanja i pristupa uslugama sukladno *Direktivi Vijeća 2004/113/EZ*, radi osiguranja potpune ravnopravnosti spolova u praksi, ne sprječava države članice EU da zadrže ili usvoje posebne mjere kako bi spriječile ili nadoknadile nepovoljni položaj zbog spola.

Uz članak 10.

Ovim člankom propisuje se da se posebne mjere utvrđuju zakonima i drugim propisima kojima se uređuju pojedina područja javnog života.

Uz članak 11.

Tijelima državne uprave i pravnim osobama u pretežitom vlasništvu države nalaže se da budu predvodnici stvarne promocije društvene jednakosti muškaraca i žena. Oni su dužni izraditi analizu položaja žena i muškaraca temeljem koje će donijeti planove djelovanja za uspostavljanje i provedbu politike ravnopravnosti spolova sukladno zakonskim propisima i nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova.

Planove djelovanja prethodno odobrava Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske.

Stavcima 5. i 6. ovog članka potiču se jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima na provedbu politike ravnopravnosti spolova i poslodavci da planski i sustavno promiču jednako postupanje prema muškarcima i ženama na radnom mjestu sukladno *Direktivi Vijeća 2006/54/EZ*.

Uz članak 12.

Članak 12. nalaže uvođenje posebnih mjera s ciljem postizanja ravnopravne zastupljenosti oba spola u procesima javnog odlučivanja.

Stavak 3. sadrži definiciju pojma *osjetne neuravnoteženosti jednog spola* u tijelima političkog i javnog odlučivanja sukladno definiciji uravnotežene participacije žena i muškaraca u bilo kojem tijelu koje odlučuje u političkom ili javnom životu sadržanoj u *Preporuci REC (2003)3 Odbora ministara državama članicama o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju* Vijeća Europe.

IV. DISKRIMINACIJA NA PODRUČJIMA ZAPOSŁJAVANJA I RADA

Uz članak 13.

Ovim se člankom utvrđuje u odnosu na što je zabranjena diskriminacija na temelju spola na području zapošljavanja i rada u privatnom i javnom sektoru. Općenito propisuje obveze poslodavaca da štiti i osigura ostvarivanje prava oba spola.

Odredba članka 13. stavka 1. Zakona o ravnopravnosti spolova, o zabrani diskriminacije na područjima zapošljavanja i rada obuhvaća zabranu diskriminacije u odnosu na uvjete zapošljavanja, napredovanje na poslu, u odnosu na pristup stručnom usavršavanju i osposobljavanju, profesionalnoj orijentaciji, dokvalifikaciji i prekvalifikaciji, u odnosu na uvjete zaposlenja i rada uključujući jednakost plaća, te u odnosu na članstvo i djelovanje u udrugama. Ova odredba sukladna je odredbi Zakona o radu (Narodne novine, broj 38/95, 54/95, 65/95, 102/98, 17/01, 82/01, 114/03, 123/03, 142/03, 30/04, 137/04 – pročišćeni tekst i 68/05 Odluka USRH) o zabrani diskriminacije.

Uz odredbu stavka 2. istog članka, o načinu oglašavanja potrebe za zapošljavanjem na način da u oglasu mora biti jasno istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola, valja istaći da ista nije u suprotnosti sa odredbama Zakona o radu, iako Zakon ne sadrži odredbu koja bi propisivala obvezu oglašavanja potrebe za radnikom, niti obvezu objave i provođenje natječaja.

Ovaj članak usklađen je s *Direktivom Vijeća 2006/54/EZ* o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakoga postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja.

V. OBRAZOVANJE

Uz članak 14.

Stavkom 1. ovoga članka obvezuje se Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, sve agencije koje se bave odgojem i/ili obrazovanjem (Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, Agencija za obrazovanje odraslih), kao i sve druge ustanove kojima je primarna djelatnost odgoj i/ili obrazovanje na sustavno osiguravanje jednakog pristupa odgoju i/ili obrazovanju na svim razinama kao i na provođenje stručnog usavršavanja za odgojitelje/odgojiteljice u dječjim vrtićima, učiteljstvo u osnovnim školama, nastavnice i nastavnike u srednjim školama, visokoškolskim ustanovama i programima cijelo životnog učenja, kao i sve stručne suradnike/ice i ravnatelje/ice odgojno-obrazovnih ustanova te njihovo napredovanje u zvanja.

Stavkom 2. propisuje se uvrštavanje sadržaja vezanih za ravnopravnost spolova u kurikule, kao integralnih dijelova, na svim razinama odgoja i/ili obrazovanja.

Stavkom 3. propisuje se promicanje nediskriminacije u znanjima o ženama i muškarcima, uz uklanjanje neravnopravnosti i rodni stereotipa, kao i uvažavanje rodni aspekata na svim razinama obrazovanja.

Stavkom 4. se osigurava ujednačena zastupljenost učenika i učenica, studentica i studenata kao i ujednačena zastupljenost obaju spolova u upravljačkim strukturama u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Stavak 5. propisuje korištenje jezičnih standarda i upisivanje strukovnih kvalifikacija, zvanja i zanimanja u javne isprave u oba roda (svjedodžbe, licencije, diplome).

Obrazovni sustav u svojim nastavnim programima još uvijek nedovoljno daje značaja ravnopravnosti žena i muškaraca i doprinosi opredjeljenju žena za tradicionalna zanimanja.

Mijenjanjem toga stereotipa u društvu, iako dugoročno, može se napraviti najveći pomak ka potpunoj ravnopravnosti.

VI. POLITIČKE STRANKE

Uz članak 15.

Ovim se člankom obvezuju političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji na provedbu politike ravnopravnosti spolova pri predlaganju kandidacijskih lista za sve razine izbora. Pojedine zemlje članice EU uvrstile su u svoje zakonodavstvo kvote (Belgija, Španjolska, Slovenija, Francuska) kao privremene posebne mjere usmjerene ka uklanjanju neravnomjerne političke participacije muškaraca i žena. U većini drugih zemalja kvote za izborne liste propisane su unutar političkih stranaka.

U Hrvatskoj, iako u Zakonu o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne samouprave postoji odredba u članku 15. prema kojoj su političke stranke kao predlagatelji lista dužne voditi računa o ravnopravnosti spolova, rezultati provedenih nacionalnih i lokalnih izbora nedvojbeno pokazuju da se navedeni propisi ne primjenjuju i da za njihovo kršenje nisu predviđene pravne sankcije. I prema mišljenju Ustavnog suda RH spomenuti članak 15. »ne sadrži mjerilo na temelju kojeg bi se moglo utvrditi postojanje povrede«, odnosno da to znači »da će primjena načela ravnopravnosti spolova ovisiti o konkretnim okolnostima svake kandidacijske liste« (Odluka U-VIIA/1895/2005). Međutim, prema preporukama EU i VE jasno je što se podrazumijeva pod provedbom načela ravnopravnosti spolova i uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca. To znači da zastupljenost bilo žena bilo muškaraca u bilo kojem tijelu koje odlučuje u političkom ili javnom životu ne bi smjela pasti ispod 40%.

Navedene zakonske odredbe, kao i mjera pozitivne akcije kojom se političkim strankama dodjeljuje 10% više sredstava za podzastupljeni spol (Zakon o političkim strankama), nisu dovele do očekivanoga rezultata te je potrebno unijeti takva rješenja i odredbe koje će ukloniti deklarativni karakter postojećih zakonskih propisa.

Ovaj članak propisuje uvođenje posebnih mjera s ciljem povećanja udjela žena u Hrvatskom saboru, predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i na izborima za Europski parlament.

VII. MEDIJI

Uz članak 16.

Ovim člankom propisuje se obveza svih sredstava javnog priopćavanja da kroz svoje programske sadržaje, programske osnove, programska usmjerenja kao i samoregulacijske akte promiču razvoj svijesti o ravnopravnosti spolova u svim područjima društvenog i privatnog života.

Stavkom 2. zabranjuje se i kršenje ljudskih prava na način da se zabranjuje javno prikazivanje i predstavljanje bilo koje osobe u javnosti na uvredljiv, omalovažavajući i ponižavajući način. Ovaj članak usklađen je s odgovarajućim člancima Zakona o medijima.

VIII. STATISTIČKI PODACI

Uz članak 17.

Članak 17. nalaže obvezu svim poslovnim subjektima neovisno o njihovoj veličini, vrsti aktivnosti i obliku vlasništva vođenje podataka o osobama po spolu. Također se obvezuju i sva tijela vlasti, neovisno o teritorijalnoj razini na kojoj djeluju, da u evidencijama o osobama vode spol kao obvezno obilježje.

Samo ovako definiranim odredbama moguće je osigurati da se i svi službeni statistički podaci i pokazatelji iz njih izvedeni koji se odnose na osobe iskazuju po spolu. Potpun, kvalitetan i međunarodno usporediv skup statističkih podataka i pokazatelja nužan je za osiguranje osnova za praćenje dostignute razine u zaštiti i promicanju ravnopravnosti spolova.

IX. OSIGURANJE PROVEDBE ZAKONA

Uz članak 18.

Člankom 18. propisuje se djelokrug rada i ovlasti Ureda za ravnopravnost spolova kao stručne službe Vlade Republike Hrvatske za obavljanje poslova u vezi s ostvarivanjem ravnopravnosti spolova i osiguranje provedbe ovog Zakona.

Uz članak 19.

Ovim člankom uspostavlja se neovisno tijelo za ravnopravnost spolova i definira djelokrug rada ovog tijela temeljem obveza u preuzimanju pravne stečevine propisane Direktivom 2002/73/EZ kojom se mijenja i nadopunjuje Direktiva 76/207/EEZ o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena s obzirom na mogućnost zapošljavanja, stručnog osposobljavanja i napredovanja te na radne uvjete; Direktivom 2006/54/EZ o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakoga postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja (koje nadopunjuju i zamjenjuju Direktive 76/207/EEZ, 86/378/EEZ, 75/117/EEZ, 97/80/EZ) i Direktivom 2004/113/EZ kojom se primjenjuje načelo ravnopravnosti muškaraca i žena u mogućnosti dobivanja i nabave roba, odnosno pružanje usluga.

Uz članke 20. do 26.

Člankom 20. i 21. propisuje se način imenovanja i razrješenja pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova i zamjenika/ice pravobranitelja/ice.

Člankom 22. i 23. dodatno se uređuje djelokrug rada pravobranitelja/ice, a Zakon o ravnopravnosti spolova usklađuje se sa Zakonom o pučkom pravobranitelju uz jačanje odgovornosti tijela koja su se dužna očitovati pravobraniteljstvu.

Člankom 25. nalaže se državnim tijelima, pravnim osobama s javnim ovlastima, tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim osobama u pretežitom vlasništvu države ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave da pravobranitelju/ici daju sve potrebne informacije i dostavljaju traženu dokumentaciju na uvid bez obzira na stupanj tajnosti.

Člankom 26. propisuje se pravobranitelju/ici obveza donošenja poslovnika o radu.

Uz članak 27.

Uvodi se obveza čelnicima tijela državne uprave da odrede jednoga dužnosnika/cu ili rukovodećeg/u državnog/u službenika/cu čija je obveza koordiniranje svih poslova koji se tiču provedbe politike ravnopravnosti spolova temeljem ovog Zakona i nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova.

Uz članak 28.

Uvodi se obveza jedinicama područne (regionalne) samouprave da osnivaju i osiguravaju sredstva za rad povjerenstvima za ravnopravnost spolova kao radno savjetodavnim tijelima predstavničkih tijela radi provedbe ovog Zakona i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova te se ostavlja mogućnost jedinicama lokalne samouprave da osnivaju općinska i gradska povjerenstva za ravnopravnost spolova s ciljem promicanja ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini.

X. OSIGURANJE SREDSTAVA

Uz članak 29.

Ovim se člankom propisuje obveza osiguranja sredstava za rad Ureda za ravnopravnost spolova Vlade RH i pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova u državnom proračunu Republike Hrvatske, a županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova i povjerenstvu za ravnopravnost spolova Grada Zagreba u proračunu jedinica područne (regionalne) samouprave Grada Zagreba.

XI. SUDSKA ZAŠTITA

Uz članak 30.

Ovim člankom propisuju se načini sudske zaštite od diskriminacije. Žrtvi povrede prava utvrđenih ovih Zakonom omogućuje se pravo na naknadu štete koja se ostvaruje u građanskom postupku pri sudu opće nadležnosti, a primjenjuju se odredbe Zakona o obveznim odnosima o odgovornosti za štetu.

Stavkom 3. omogućuje se podnošenje udružne tužbe kao instrumenta za zaštitu kolektivnih interesa skupina koje tvrde da su žrtve diskriminacije.

Da bi se olakšalo vođenje građanskih postupaka te da ove odredbe ne bi ostale samo deklarativne naravi prebacuje se teret dokaza na tuženika radi zaštite žrtve diskriminacije.

Člankom 4. uvodi se instrument prebacivanja tereta dokaza u skladu s člankom 19. *Direktive vijeća 2006/54/EZ* o teretu dokazivanja prema kojemu će države članice, u skladu sa svojim domaćim pravosudnim sustavom, poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurale da će, u slučaju kada osobe koje smatraju da im je prekršeno načelo jednakog postupanja pred sudom

ili drugim nadležnim tijelom ustanoviti činjenice iz kojih se može pretpostaviti da je došlo do izravne ili neizravne diskriminacije te će biti na tuženome da dokaže da nije došlo do povrede načela jednakoga postupa.

U stavku 5. propisuje se načelo žurnosti za sve postupke u kojima se iznose tvrdnje o postojanju diskriminacije.

XIII. PREKRŠAJNE ODREDBE

Uz članak 31.

Ovom se odredbom propisuje kažnjivost uznemiravanja propisanog člankom 8. stavak 1. i 2. ovoga Zakona. Obveza kažnjavanja tog pojavnog oblika diskriminacije proizlazi iz *Direktiva vijeća 2000/78/EZ, 2002/73/EZ, 2004/113/EZ i 2006/54/EZ*. Kažnjava se samo za namjeru odnosno posebni cilj kojim počinitelj postupa, a to je „prouzročenje straha drugoga ili stvaranja neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja“. Uznemiravanje se mora temeljiti na jednoj od osnova predviđenih ovim Zakonom. Za ovaj se prekršaj, a u skladu s općim odredbama Prekršajnog zakona, kazna može izreći fizičkoj osobi, odgovornoj osobi u pravnoj osobi, odgovornoj osobi u državnom tijelu i jedinici lokalne i područje (regionalne) samouprave, pravnoj osobi i obrtniku. Zbog podudarnosti pojedinih obilježja bića ovog prekršaja s nekim kaznenim djelima propisanim u Kaznenom zakonu (npr. uvreda iz čl. 200. ili rasna i druga diskriminacija iz čl. 174. Kaznenog zakona) u svakom će konkretnom biti potrebno procijeniti radi li se o težoj povredi (kazneno djelo) ili o prekršaju kako bi se izbjeglo dvostruko procesuiranje i kažnjavanje.

Uz članak 32.

Ovom se odredbom propisuje kažnjivost spolnog uznemiravanja propisanog člankom 8. stavak 1. i 3. ovoga Zakona. Obveza kažnjavanja tog pojavnog oblika diskriminacije proizlazi iz *Direktiva vijeća 2002/73/EZ, 2004/113/EZ i 2006/54/EZ*. Počinitelj mora postupati s ciljem „stvaranja neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja.“ Kod spolnog uznemiravanja mora se raditi o radnji spolne naravi. Tu će se, primjerice, raditi o seksualnim aluzijama ili neprimjerenom dodirivanju tijela druge osobe. Radnje spolne naravi kod spolnog uznemiravanja valja razlikovati od spolnog odnošaja ili s njim izjednačene spolne radnje u smislu odredaba Kaznenog zakona. Dok spolni odnošaj ili s njim izjednačene spolne radnje uvijek imaju spolnu tendenciju odnosno utječu na slobodu odlučivanja druge osobe u oblasti spolnosti, radnje spolne naravi poduzimaju se s ciljem da se drugoga omalovaži, kod njega stvori strah ili prouzroči neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. Radnje spolne naravi su i po intenzitetu lakši oblik protupravnog djelovanja od kaznenih djela kod kojih je spolni odnošaj ili s njim izjednačena spolna radnja obilježje bića kaznenog djela (npr. spolni odnošaj zloporabom položaja) o čemu će biti potrebno voditi računa kako bi se izbjeglo dvostruko procesuiranje i kažnjavanje. Za ovaj se prekršaj, a u skladu s odredbama Prekršajnog zakona, kazna može izreći fizičkoj osobi, odgovornoj osobi u pravnoj osobi, odgovornoj osobi u državnom tijelu i jedinici lokalne i područje (regionalne) samouprave, pravnoj osobi i obrtniku.

Uz članak 33.

Svrha ove odredbe je zaštita svih osoba koje u dobroj vjeri prijavljuju diskriminaciju ili na drugi način sudjeluju u postupku povodom diskriminacije (npr. kao svjedoci). One moraju postupati u dobroj vjeri što znači da će, primjerice, lažno prijavljivanje implicirati njihov kazneni progon. O posebnom obliku povrede prava radi se u situaciji koja je opisana u st. 2. Objekt radnje je u tom slučaju osoba koja je nazočila diskriminaciji ili koja je odbila nalog za diskriminatornim postupanjem. Radnja počinjenja sastoji se u povredi prava ili dovođenju u nepovoljniji položaj osoba iz st. 1. ili 2. Kažnjava se i za pokušaj. Za ovaj se prekršaj, a u

skladu s odredbama Prekršajnog zakona, kazna može izreći fizičkoj osobi, odgovornoj osobi u pravnoj osobi, odgovornoj osobi u državnom tijelu i jedinici lokalne i područje (regionalne) samouprave, pravnoj osobi i obrtniku.

Uz članak 34.

Ovim člankom se propisuje prekršajna odgovornost zbog neuvođenja posebnih mjera, odnosno nedostavljanja plana djelovanja Uredu za ravnopravnost spolova.

Uz članak 35.

Ovim člankom uvode se financijske sankcije za političke stranke i druge ovlaštene predlagatelje koji prilikom predlaganja lista za Hrvatski sabor, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave) kao i za Europski parlament ne poštuju načelo ravnopravnosti spolova propisano člankom 15. Zakona te ne vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca na izbornim listama sukladno članku 12. ovog Zakona.

Uz članak 36.

Sukladno Zakonu o medijima ovim člankom uvode se prekršajne kazne za medije koji oglašavanjem predstave žene i muškarce na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način s obzirom na spol i spolno opredjeljenje.

Uz članak 37.

Kažnjava se odgovorna osoba u državnom tijelu, pravnim osobama s javnim ovlastima, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim osobama u pretežitom vlasništvu države, odnosno pravnim osobama u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koja na zahtjev pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova u roku od 30 dana od dana zaprimanja zahtjeva ne podnese očitovanja, podatke i dokumente vezane uz diskriminaciju. Kažnjivo je i uskraćivanje uvida u spis odnosno nepostupanje po zahtjevu pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova u roku od 30 dana od dana zaprimanja zahtjeva.

Uz članak 38.

Svrha ove odredbe je da se spriječi neprijavlivanje diskriminacije od strane odgovornih osoba u državnim tijelima i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Te su osobe dužne prijaviti postojanje osnovne sumnje na diskriminaciju za koju su saznale u obavljanju svoje dužnosti pravobranitelju/ici za ravnopravnost spolova. Prema stavku 1. se kažnjava za nehaj, dok je u stavku 2. propisano teže kažnjavanje za namjerni oblik prekršaja.

XIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Uz članak 39.

Prijelaznim i završnim odredbama, određuju se rokovi (godinu dana) u kojima će nadležna tijela trebati donijeti planove djelovanja i usuglasiti propise s ovim Zakonom, odnosno rokovi u kojima će se uspostaviti institucije sustava za zaštitu ravnopravnosti spolova.

Uz članak 40. i 41.

Propisuje se obveza nadležnim tijelima u području obrazovanja usklađivanja svih programa obrazovanja i stručnog osposobljavanja i usavršavanja s odredbama ovog Zakona, a tijelima nadležnim za vođenje statističkih podataka usklađivanje obrazaca za vođenje podataka na način koji će omogućiti provedbu ovog Zakona.

Uz članak 42.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova imenovana je Odlukom Hrvatskog sabora 1. listopada 2003. godine, a Vlada Republike Hrvatske osnovala je Ured za ravnopravnost spolova 3. veljače 2004. godine.

Uz članak 43.

Zakone, uredbe i druge propise potrebno je uskladiti s odredbama ovoga Zakona s ciljem zaštite načela ravnopravnosti.

Uz članak 44.

Stupanjem na snagu ovoga Zakona, prestaje važiti Zakon o ravnopravnosti spolova («Narodne novine» broj 116/03) koji je ukinut Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske, broj U-I-2696/2003 od 16. siječnja 2008. godine, s prestankom važenja 15. srpnja 2008. godine.

Uz članak 45.

Uzimajući u obzir da je odlukom Ustavnog suda određeno da Zakon o ravnopravnosti spolova («Narodne novine», broj 116/03) prestaje važiti 15. srpnja 2008. godine, ocjenjuje se da postoje osobito opravdani razlozi za stupanje na snagu Zakona danom objave u Narodnim novinama.

1. Tijelo državne uprave – stručni nositelj izrade (nacrt) prijedloga propisa
MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA I MEĐUGENERACIJSKE
SOLIDARNOSTI, Uprava za obitelj

2. Naziv (nacrt) prijedloga propisa
Zakon o ravnopravnosti spolova

**3. Usklađenost (nacrt) prijedloga propisa s odredbama Sporazuma o
stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država
članica i Republike Hrvatske**

a) odredba Sporazuma koja se odnosi na normativni sadržaj (nacrt) prijedloga propisa

Glava VIII. Politike suradnje, - Članak 91. *Suradnja na području socijalne politike*, st.3.- *prilagodba hrvatskog zakonodavstva u pogledu radnih uvjeta i jednakih mogućnosti za žene i muškarce*

b) prijelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma

Šest godina od stupanja Sporazuma na snagu

c) u kojoj se mjeri (nacrtom) prijedloga propisa ispunjavanju obveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma
u potpunosti

d) razlozi za djelomično ispunjavanje odnosno neispunjavanje obveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma

...

e) veza s Nacionalnim programom Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji za 2008.

U okviru poglavlja I. Politički kriteriji, 1.3. LJUDSKA PRAVA I ZAŠTITA
MANJINA, 1.3.1. Građanska, politička, gospodarska i socijalna prava, 1.3.1.4.
Ravnopravnost spolova (*B Ključni prioriteti- alineja 2*)

**4. Usklađenost (nacrt) prijedloga propisa s pravnom stečevinom Europske
unije i pravnim aktima Vijeća Europe**

a) odredbe primarnih izvora prava EU

Ugovor EZ-a:

članak 2. – promicanje ravnopravnosti spolova i provedba zajedničkih politika,

članak 3. stavak 2. – uklanjanje neravnopravnosti u svim područjima politike Zajednice,

članak 13. – borba protiv svih oblika diskriminacije,

članak 137. – jednakost u zapošljavanju te poboljšanju životnih i radnih uvjeta,

članak. 141. stavak 3.- osiguravanje načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema ženama i muškarcima pri zapošljavanju, i odabiru zanimanja, uključujući načelo jednake plaće za rad iste vrijednosti

b) odredbe sekundarnih izvora prava EU

- **Direktiva 2006/54/EZ** Europskog parlamenta i Vijeća o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakoga tretiranja muškaraca i žena u pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja (preuređena verzija). Ovom direktivom ukidaju se do 2009. godine Direktiva Vijeća 75/117/EEZ o usklađivanju zakona država članica koji se odnose na primjenu načela jednake plaće za muškarce i žene i Direktiva Vijeća 97/80/EZ o teretu dokaza kod diskriminacije na osnovi spola.
- **Direktiva Vijeća 2004/113/EZ** kojom se primjenjuje načelo ravnopravnosti muškaraca i žena u mogućnosti dobivanja i nabave roba, odnosno pružanja usluga,
- **Direktiva 2002/73/EZ** Europskog parlamenta i Vijeća kojom se mijenja i nadopunjuje Direktiva Vijeća 76/207/EEZ o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena s obzirom na mogućnost zapošljavanja, stručnog osposobljavanja i napredovanja te na radne uvjete (tekst od važnosti za europski gospodarski prostor),
- **Direktiva Vijeća 2000/78/EC** o uspostavi okvira za jednak tretman na području zapošljavanja i odabira zvanja,
- usklađeno

c) ostali izvori prava EU

- Presude Europskog suda za ljudska prava: 1968. Slučaj „Belgijske lingvistike“ (Serija A. Broj 6, odlomak 10); Slučaj „Ravnopravnost spolova“ (presuda iz svibnja 1985. u slučaju Abdulaziz, Cabales i Balkandali protiv Velike Britanije, Serija A, Broj 94, odlomak 78); presuda od studenog 1984. u slučaju Rasmussen protiv Danske, Serija A, Broj 87, odlomak 40); Presuda u vezi spolne orijentacije od prosinca 1999. u slučaju Salgueiro da Silva Mouta protiv Portugala)
- Presude Europskog suda pravde: Vezano za aktuarske čimbenike (Slučaj C-200/91), vezano za odštetu u slučaju diskriminacije (Slučaj C-271/91), niz slučajeva diskriminacije na području zapošljavanja i rada, primjerice (Slučajevi C-117/01, C-381/99, C-407/98, C-285/98, C-196/98, C-309/97, C-281/97, C-273/97).

d) pravni akti Vijeća Europe

- Europska socijalna povelja i dodatni protokoli,
- Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kako je izmijenjena Protokolom 11 s Protokolima 1., 4., 6., 7., i 13.
- Protokol 12. Europske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
- Povelja o temeljnim pravima Europske unije

e) razlozi za djelomičnu usklađenost odnosno neusklađenost

f) rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti (nacrt) prijedloga propisa s pravnom stečevinom Europske unije i pravnim aktima Vijeća Europe

-

5. Jesu li gore navedeni izvori prava EU, odnosno pravni akti Vijeća Europe, prevedeni na hrvatski jezik?

DA, radne verzije MVPEI

6. Je li (nacrt) prijedloga propisa preveden na neki službeni jezik EU?

NE

7. Sudjelovanje konzultanata u izradi (nacrtu) prijedloga propisa i njihovo
mišljenje o usklađenosti
NE

8. Prijedlog za izradu pročišćenog teksta propisa

Potpis koordinatora za Europsku uniju tijela državne uprave stručnog nositelja,
datum i pečat

Datum:

19. lipnja 2008.

Državni tajnik
Krunoslav Mesarić, dipl. iur.

Pripremio:

mr. sc. Stjepan Adanić, državni tajnik

Potpis državnog tajnika za europske integracije Ministarstva vanjskih poslova i
europskih integracija, datum i pečat

Datum:

01.07.2008.

Državni tajnik za europske integracije
Željko Kuprešak